Psychiatry Department

Extension and Outreach Activities

Collaborations with other organizations

Sr. No.	Organization	List of actual activities
1	Karve Institute of Social Service, Pune	Classes for Psychiatrtic illnesses, awareness programme for mental health, internship for students
2	Fergusson College	Internship for students of psychology
3	Savitribai Phule Pune University	Internship for students of psychology
4	SGT University Delhi	Internship for students of psychology
5	Amity University	Internship for students of psychology
6	Discovery Bay International School Hong Kong	Internship for students of psychology
7	Vishwakarma University	Internship for students of psychology
8	Christ University	Internship for students of psychology
9	Prof. Ramkrishna More College	Internship for students of psychology

Outreach activities

Years	Name of the activity	Organizing unit/agency/collaborating agency	Number of students participated in such activities	Number of teachers participated in such activities
1st January 2022 to 31st December 2024	Mental Health camp at RHTC, Alandi, Pune every Wednesday	Department of Psychiatry	21	9
2023	Observation of World Mental Health Week	Department of Psychiatry	50	15
2023	World Schizophrenia awareness week	Department of Psychiatry	Patient Participated in activates is 25	8
2024	Observation of World Mental Health Week	Department of Psychiatry	140	35

Mental Health Camp at Wai

Mental Health Camp at Manchar

Mental Health Camp at Pasali - Velhe

Mental Health Camp at Regional Mental Hospital, Pune

World Schizophrenia awareness week:

World Mental Health Week 2023

World Mental Health Week 2024

DRUGS AREN'T COOL
MEDITATE
TAKE CARE OF ME
MENTAL HEALTH IS PRIORITY
ORGAN
NOT to BURN
NOT to BURY
AFTER LIFE

Eat Healthy
Read
Meditate

Outreach activates:

Visit Rural Health Training Centre (Alandi) on 22nd October 2024.

Community Awareness Program – Lecture delivered for Anganwadi workers to early detection of substance use.

Annual function by our undergraduate medical students. Audience (5 April 2025). Dr. Mukesh Patel

02nd May 2025 Visit in Kalewadi, Pune Local area purpose of De-addiction Awareness

16th May 2025 Visit in Senior citizen center for Kasarwadi, Pune purpose of Mental Health Awareness.

Newspaper articles/ Media communications

सकाळ

मोबाईल काढून घेतल्याने आईवर हल्ला

धनकवडीतील घटना; अल्पवयीन मुलाची निरीक्षणगृहात रवानगी

पुणे, ता. १६ : मोबाईल काढून घेतल्याने अल्पवयीन मुलाने आईवर कात्रीने वार करण्याचा प्रयत्न केला. त्यानंतर घरातील खिडकीच्या काचा फोडल्या व आईला मारहाण केल्याची धक्कादायक घटना सोमवारी (ता. १४) रात्री धनकवडी भागात घडली.

या प्रकरणी आईने सहकारनगर पोलिस ठाण्यात फिर्याद दिली आहे. त्यामुळे अल्पवयीन मुलावर गुन्हा दाखल करण्यात आला आहे. याबाबत पोलिसांनी दिलेल्या माहितीनुसार, तक्रारदार महिला या धनकवडी भागात राहायला आहे. मुलगा १४ वर्षांचा असून तो आत्ता सातवीत शिकत आहे. सोमवारी मुलगा मोबाईलमध्ये मराठी मालिका पाहत होता. बराच वेळ मालिका पाहात असल्याने आईने मोबाईल घेत मालिका बंद केली. त्यामुळे मुलगा आईवर चिडला. त्याने थेट आईला मारहाण करण्यास सुरुवात केली. घरातील लाकडी फ्रेम फोडली, तसेच कात्रीने आईवर वार करण्याचा प्रयत्न केला. आईला लाथाबुक्क्यांनी मारहाण करून घरातील खिडकीच्या काचा फोडल्या. त्यामुळे घाबरलेल्या आईने या घटनेची माहिती पोलिसांना दिली. मुलाच्या वागणुकीत सुधार होण्यासाठी तसेच समुपदेशन करण्यासाठी त्याची निरीक्षणगृहात रवानगी केली आहे. पोलिस हवालदार मानसिंग जाधव या गुन्ह्याचा तपास करत आहेत.

> लहानपणापासून सर्व मनाप्रमाणे झाल्यास, नंतर त्यांना हव्या असलेल्या वस्तू मिळाल्या नाहीत तर ते नकार पचवू शकत नसतात. वेळ देणे शक्य नसल्याने पालक बऱ्याचदा मुलांना विविध वस्तू देतात. त्या वस्तू त्यांना हव्या तशा वापरू दिल्या नाहीत की मुलांची चिडचिड होते. अशा प्रकारांना पालकच जबाबदार असतात असे नाही. काही मुले हट्टी किंवा तापट असू शकतात. असे प्रकार टाळण्यासाठी मुले आणि पालक यांच्यातील संवाद आवश्यक आहे.
> **- डॉ. अर्चना जावडेकर,** मनोविकारतज्ज्ञ

दोन वर्षांपासून मुलाची चिडचिड

कोरोनात शाळा ऑनलाइन सुरू होती. तेव्हापासून मुलगा दिवसभरात बराच वेळ मोबाईलचा वापर करत असे. गेल्या दोन वर्षांपासून त्याचा मोबाईलचा वापर वाढला होता. त्यामुळे आई मोबाईल काढून घेई. मोबाईल घेतल्यास तो आरडाओरडा, चिडचिड आणि प्रसंगी आईवर धावून जात असे. गेल्या दोन वर्षांत हे प्रकार वाढले होते. मोबाईलवर तो गेम खेळत असे, युट्युबवर विविध रिल्स आणि व्हिडिओ पाहात असे, अशी माहिती पोलिसांनी दिली.

Pune, Main
17/10/2024 Page No. 1

पुढारी

महिलांच्या तुलनेत पुरुषांच्या आत्महत्येचे प्रमाण दुप्पट !

खिलाडूवृत्तीने जगा; मानसोपचार तज्ज्ञांचा सल्ला

पुढारी वॉच

अशोक मोराळे

पुढारी प्रतिनिधी

पुणे : शहरात तीन वर्षांत तब्बल ४ हजार १९ जणांनी आत्महत्या केल्या आहेत. यात महिलांच्या तुलनेत पुरुषांचे प्रमाण दुप्पट असल्याचे दिसून येते. एकंदरीत, आत्महत्येच्या सरासरीचा विचार केला, तर शहरात प्रत्येक महिन्याला शंभरपेक्षा अधिक नागरिक मृत्यूला कवटाळत आहेत. मात्र, खिलाडूवृत्तीने आयुष्य जगत येणाऱ्या आव्हानांचा सामना केल्यास आयुष्य सुंदर जगता येते, असे मानसोपचारतज्ज्ञ सांगतात.

बेरोजगारी, व्यवसायातील तोटा, प्रेमभंग, कौटुंबिक वाद, अशा कारणांनी शहरात अनेकांनी आत्महत्या केल्याचे निदर्शनास आले आहे. दरम्यान, आत्महत्या करू नये तसेच ताणतणावाचा सामना कसा करावा, यासाठी विविध संस्था कार्यरत आहेत तसेच हेल्पलाइनही सुरू आहेत. पोलिसांच्या 'भरोसा सेल'कडून देखील याबाबत समुपदेशन करून मार्गदर्शन केले जाते.

दिवसेंदिवस वाढत्या तणावात जगणाऱ्या माणसाला आता आपल्या माणसांचाच चेहरा अभावाने बघायला मिळतो. कौटुंबिक कलहातून घरातील सदस्य नैराश्येच्या चक्रव्यूहात अडकत असेल, तर घरातील इतर सदस्यांनी त्याकडे कानाडोळा न करता, त्याला समजून घेण्याचा प्रयत्न करणे गरजेचे आहे.

समाजातील बदलती जीवनशैली, कमी झालेली सहनशीलता, विभक्त कुटुंबपद्धती, यामुळे आत्महत्यांचे प्रमाण वाढले आहे. पूर्वी एकत्र कुटुंबपद्धतीमुळे ताणतणाव कमी असायचे. मात्र, विभक्त कुटुंबपद्धतीत समजावून सांगणारे कोणीही नसते.

आजकाल किरकोळ ताणतणावसुद्धा कोणाला सहन होत नाही. व्यसनाधीनतेमुळे, कामाच्या वाढत्या ताणामुळे आणि कौटुंबिक वादामुळे तणाव वाढत आहे. एकलकोंड्या स्वभावामुळे देखील आत्महत्या वाढत आहेत.

> आत्महत्येचा प्रयत्न महिला जास्त करतात. परंतु, थेट आत्महत्या कृतीत उतरविण्याचे प्रमाण पुरुषांत अधिक आहे. पुरुषांनी रडायचे नाही, व्यक्त व्हायचे नाही, असे त्यांच्या मनावर लहानपणापासून संस्कार झालेले असतात. त्यामुळे कितीही नैराश्य आले, अडचणींचा सामना करावा लागला, तरी बहुतांश पुरुष बोलून दाखवत नाहीत. मात्र, अशावेळी मित्र आणि कुटुंबाशी संवाद असेल तर नैराश्येतून मार्ग निघू शकतो. गरज भासल्यास मानसोपचारतज्ज्ञांची मदत घेण्यात कमीपणा नाही. आपण ज्याप्रमाणे शारीरिक तक्रारीसाठी डॉक्टरांकडे जातो तसेच मानसिक तक्रारी डॉक्टरांच्या मदतीने सोडविता येतात.
>
> - डॉ. अर्चना जावडेकर, मानसोपचारतज्ज्ञ

असे वाढतेय आत्महत्यांचे प्रमाण

वर्ष	पुरुष	स्त्री
२०२०	८९६	३२४
२०२१	९२४	३१९
२०२२	९८९	३५४
२०२३	१६१	५२

ही असतात कारणे...

आत्महत्या करण्यामागे कौटुंबिक समस्या आणि आजारपण, ही दोन मुख्य कारणे असल्याचे दिसून येते. तसेच, कुटुंबातील अडचणींमुळे आत्महत्या करणाऱ्यांचे प्रमाण जास्त असून, त्यापाठोपाठ आजाराला कंटाळून जीवन संपवणाऱ्यांचे प्रमाण अधिक आहे. वैयक्तिक समस्या, प्रेम प्रकरण, फसवणूक, अपयश, बेरोजगारी, व्यावसायिक अडचणी, मालमत्तेचा वाद आदी कारणांमुळे नागरिकांनी आत्महत्या केल्याचे दिसून येते. २०२० पासून २०२२ या कालावधीत आत्महत्येचे प्रमाण वाढलेले दिसून आले आहे, तर चालू वर्षातील (२०२३) महिन्यात २१३ जणांनी आपले जीवन संपविले आहे.

बारावीच्या परीक्षेचा निकाल म्हणजे आयुष्याचा नव्हे!

वास्तव स्वीकारा : मानसोपचारतज्ज्ञांचा पालक, मुलांना सल्ला

लोकमत न्यूज नेटवर्क

पुणे : कोरोनाच्या दोन वर्षांच्या संकटानंतर यंदा बारावीच्या परीक्षा ऑफलाइन पद्धतीने पार पडल्या. बुधवारी दुपारी बारावीच्या परीक्षांचा निकाल जाहीर होत आहे. काही विद्यार्थ्यांचा निकाल अनपेक्षित लागला की, पालकांसह मुलांमध्येही प्रचंड मानसिक ताण निर्माण होतो. निकाल कसाही लागला तरी तो सकारात्मकतेने स्वीकारा. कारण हा केवळ बारावीच्या परीक्षेचा निकाल आहे, आयुष्याचा नव्हे, असा सल्ला मानसोपचारतज्ज्ञांनी दिला आहे.

मुलांच्या शैक्षणिक प्रगतीबाबत पालकांना समाजाचे आणि मुलांना पालकांचे खूप टेन्शन असते. माझ्या मुलाला कमी गुण मिळाले, तर लोक काय म्हणतील, असा प्रश्न पालकांना सतावत असतो.

दुसरीकडे, पालकांना अपेक्षित असलेले गुण मला मिळाले नाहीत, तर पालक काय करतील, या ताणाचा मुले सामना करत असतात. बारावीचा निकाल म्हणजे जणू काही अग्निपरीक्षाच, असे मानून सर्व जण आतुरतेने निकालाची वाट पाहत असतात. मात्र, मुलांना कमी गुण मिळाले तरी पालकांनी मुलांना भावनिक आधार द्यावा, असे आवाहन समुपदेशकांनी केले आहे.

निकालाच्या दिवशी काय काळजी घ्यावी?

- निकाल जाहीर होण्यापूर्वी मित्रपरिवार, नातेवाइकांचे फोन घेऊ नयेत. निकाल काय लागेल, याबाबत चर्चा करण्यात काहीच अर्थ नाही.
- निकाल अनपेक्षित असेल तरी पालक आणि मुलांनी एकमेकांना भावनिक आधार द्यायला हवा.
- अपयश आले म्हणून आयुष्य संपवण्याचा विचार करण्यात काहीच अर्थ नाही.

> बारावी ही आयुष्यातील शेवटची परीक्षा नसते. त्यानंतरही करिअरचे अनेक पर्याय मुलांसमोर उपलब्ध असतात. परीक्षेचा निकाल कसाही लागला तरी तो पालक, मुलांनी स्वीकारायला हवा.
>
> - डॉ. अर्चना जावडेकर, मानसोपचारतज्ज्ञ

> आपण परीक्षेत कसे पेपर लिहिले आहेत आणि साधारण किती गुण मिळू शकतात, याची मुलांना कल्पना असते. मात्र, पालकांच्या दडपणामुळे पेपर चांगले गेले आहेत, असे मुले सांगतात.
>
> -डॉ. निकेत कासार, मानसोपचारतज्ज्ञ

दैनिक हेडलाइन न्यूज़ — सच का वादा...

प्रदेश हेडलाइन

एसोसिएशन ऑफ इंडस्ट्रियल साइकेट्री ऑफ इंडिया का उन्नीसवां वार्षिक अधिवेशन आज से

-तीन दिन तक जुटेंगे देशभर के मनोचिकित्सक, मनश्चिकित्सा पर पढ़ेंगे शोध पत्र, होगी गहन चर्चा

हेडलाइन न्यूज़ | कोटा

अखिल भारतीय औद्योगिक मनोविज्ञान संगठन (एसोसिएशन ऑफ इंडस्ट्रियल साइकेट्री ऑफ इंडिया) का उन्नीसवां वार्षिक अधिवेशन शुक्रवार से प्रारंभ होगा। जिसका उद्घाटन सत्र प्रातः 9 बजे कुन्हाडी स्थित होटल क्लार्क में होगा। जिसमें मेडीकल कॉलेज के प्रधानाचार्य डॉ. विजय सरदाना, अग्रवाल न्युरोसाइक्रेट्री सेन्टर के वरिष्ठ मनोचिकित्सक डॉ. एमएल अग्रवाल, मनोचिकित्सा विभाग के विभागाध्यक्ष डॉ. भरत सिंह शेखावत, डॉ. जुजर अली, डॉ. राजेन्द्र सिंह राठौड, डॉ. अरूणा अग्रवाल, डॉ. अखिल अग्रवाल, डॉ. दीपक गुप्ता, डॉ. सीएस सुशील, डॉ. डीके विजयवर्गीय समेत कई मनोचिकित्सक एवं गणमान्य लोग उपस्थित रहेंगे। कांफ्रेंस का औपचारिक उद्घाटन शनिवार शाम 7 बजे एक्जोटिका रिज़ॉर्ट में लोक सभा अध्यक्ष ओम बिरला करेंगे। वहीं अधिवेशन के समापन समारोह में स्वायत शासन मंत्री शांतिकुमार धारीवाल रहेंगे। कांफ्रेंस में देशभर से 300 से अधिक जाने माने मनोचिकित्सक, मनोवैज्ञानिक, स्नातकोत्तर विद्यार्थी व अन्य कई चिकित्सक एंव विशेषज्ञ भाग लेंगें। कांफ्रेंस की थीम ''कार्यस्थल पर मानसिक स्वास्थ्य'' रखी गई है।

आत्महत्या रोकथाम पर होगा विशेष सत्र

अधिवेशन के प्रथम दिन कोटा में [illegible] कोचिंग विद्यार्थियों में होने वाली मानसिक समस्याओं एवं आत्महत्या की प्रवृत्ति को देखते हुए एक विशेष सत्र का आयोजन किया गया है। इस सत्र में प्रधानाचार्य डॉ. विजय सरदाना, अग्रवाल न्युरोसाइक्रेट्री सेन्टर के वरिष्ट मनोचिकित्सक डॉ. एमएल अग्रवाल, मनोचिकित्सा विभाग के विभागाध्यक्ष डॉ. भरत सिंह शेखावत, डॉ. जुजर अली, डॉ. गौतम साह, डॉ. ब्रिगेडियर सलदाना, डॉ. राजीव सैनी, डॉ. सुप्रकाश चौधरी, डॉ. कल्पना श्रीवास्तव, [illegible] जयदीप पाटिल, डॉ. ज्योति प्रकाश, डॉ. एमएसवीके राजू समेत कई विशेषज्ञ चिकित्सक, शिक्षा जगत से जुड़ी हस्तियाँ, कोचिंग के विद्यार्थी, मिडियाकर्मी तथा आमजन मिलकर कोचिंग विद्यार्थियों में होने वाली मानसिक बिमारियों एवं आत्महत्या की प्रवृति के रोकथाम के बारे में चर्चा करेगें।

कोटा मेडिकल कॉलेज के 4 छात्र पढ़ेंगे शोध पत्र

अधिवेशन में औद्योगिक क्षेत्र से जुड़ी समस्याओं के विभिन्न पहलुओं पर डॉ. एमएसवीके राजू, डॉ. वासुदेव दास, डॉ. ब्रिगेडियर राजीव सैनी, डॉ. टीएसएस राव, डॉ. संदीप ग्रोवर समेत देश के अन्य प्रसिद्ध मनोचिकित्सक प्रकाश डालेंगे एवं नवीनतम जानकारी साझा करेंगे । कॉन्फ्रेंस में विभिन्न अवार्ड पेपर के लिए शोध पत्र भी पढ़े जाएंगे। कोटा मेडिकल कॉलेज के मनोरोग विभाग के पीजी छात्र डॉ. विकास ढाका चारुशिव अवार्ड श्रेणी में अपना शोध पत्र ''स्टडी ऑफ डिसेबिलिटी बिफोर एवं आफ्टर रेडियोथैरेपी अंमग हेड एंड नेक कैंसर पेशेंट रिसाइडिंग अराउड ऑर्गेनिक एटॉमिक पावर प्लांट'' पढ़ेंगे ।इसी तरह डॉ. संध्या यादव लक्ष्मी शांति अवार्ड श्रेणी में अपना शोध पत्र ''स्ट्रेस एंड कोपींग स्ट्रेटजी अमंग कोचिंग एंड नॉन कोचिंग स्टूडेंट्स - ए कंपैरेटिव स्टडी'' पढ़ेगी। इसी तरह डॉ. विग्नेश अरुणा मदन अवार्ड श्रेणी में अपना शोध पत्र ''क्वालिटी ऑफ लाइफ इन अस्थमा पेशेंट इन इंडस्ट्रियल सिटी कोटा'' पढ़ेंगे। डॉ. विकास ढाका बेस्ट पोस्टर अवार्ड श्रेणी में भी अपना शोध पत्र ''बर्डन ऑन केयर गिवर ऑफ हेड एंड नेक कैंसर पेशेंट्स रिसाइडिंग अराउड एटॉमिक पावर प्लांट बिफोर एंड आफ्टर रेडियोथैरेपी'' पढ़ेंगे। यह सभी शोध पत्र डॉ. भरत सिंह शेखावत के निर्देशन में तैयार किए गए हैं। इसके अतिरिक्त मनोचिकित्सा विभाग के स्नातकोत्तर छात्र डॉ. चंदन भी अपना शोध पत्र ''कंपल्सिव इंटरनेट पोर्नोग्राफी यूज एंड मेंटल हेल्थ - क्रोस सेक्शनल स्टडी इन सैंपल ऑफ अंडर ग्रेजुएट स्टूडेंट इन ए मेडिकल कॉलेज नॉर्थ ईस्ट राजस्थान'' फ्री पेपर श्रेणी में पढ़ेंगे।

कार्यस्थल के तनावपूर्ण वातावरण से होते हैं मानसिक रोग

वरिष्ठ मनोचिकित्सक डॉ. एमएल अग्रवाल ने बताया कि कोटा एक औद्योगिक शहर है। यहाँ पर कई औद्योगिक इकाइयाँ संचालित हैं। इन औद्योगिक इकाइयों में बहुत सारे कर्मचारी कार्य करते हैं। कई कर्मचारी अत्यधिक कार्य एवं कार्यस्थल के तनावपूर्ण वातावरण से मानसिक रोगों का शिकार हो जाते है। जिससे इनकी कार्य करने की क्षमता पर विपरीत प्रभाव पड़ता है। इन्डस्ट्री में काम करने वाले कर्मचारियों के मानसिक स्वास्थ्य से संबंधित बिमारियाँ भी भिन्न होती हैं। इन्डस्ट्री में काम करने वाले कर्मचारियों की मानसिक समस्या पर विशेष ध्यान देने की आवश्यकता होती है।इसी उद्देश्य को लेकर ''भारतीय औद्योगिक मनोविज्ञान संगठन'' का गठन किया गया है।

ब्यूरो

एसोसिएशन ऑफ इंडस्ट्रियल साइकेट्री ऑफ इंडिया का उन्नीसवां वार्षिक अधिवेशन आज से

तीन दिन तक कोटा जुटेंगे देशभर के मनोचिकित्सक, मनश्चिकित्सा पर पढ़ेंगे शोध पत्र, होगी गहन चर्चा

कोटा ब्यूरो न्यूज

कोटा 15 दिसंबर। अखिल भारतीय औद्योगिक मनोविज्ञान संगठन (एसोसिएशन ऑफ इंडस्ट्रियल साइकेट्री ऑफ इंडिया) का उन्नीसवां वार्षिक अधिवेशन शुक्रवार से प्रारंभ होगा। जिसका उद्घाटन सत्र प्रात: ९ बजे कुन्हाड़ी स्थित होटल क्लार्क में होगा। जिसमें मेडीकल कॉलेज के प्रधानाचार्य डॉ. विजय सरदाना, अग्रवाल न्युरोसाइक्रेट्री सेन्टर के वरिष्ट मनोचिकित्सक डॉ. एमएल अग्रवाल, मनोचिकित्सा विभाग के विभागाध्यक्ष डॉ. भरत सिंह शेखावत, डॉ. जुजर अली, डॉ. राजेन्द्र सिंह राठौड़, डॉ. अरूणा अग्रवाल, डॉ. अखिल अग्रवाल, डॉ. दीपक गुप्ता, डॉ. सीएस सुशील, डॉ. डीके विजयवर्गीय समेत कई मनोचिकित्सक एवं गणमान्य लोग उपस्थित रहेंगे। कांफ्रेंस का औपचारिक उद्घाटन शनिवार शाम 7 बजे एक्जोटिका रिज़ॉर्ट में लोक सभा अध्यक्ष ओम बिरला करेंगे। वहीं अधिवेशन के समापन समारोह में स्वायत शासन मंत्री शांतिकुमार धारीवाल रहेंगे। कांफ्रेंस में देशभर से 300 से अधिक जाने माने मनोचिकित्सक, मनोवैज्ञानिक, स्नातकोत्तर विद्यार्थी व अन्य कई चिकित्सक

एंव विशेषज्ञ भाग लेगें। कांफ्रेंस की थीम ''कार्यस्थल पर मानसिक स्वास्थ्य'' रखी गई हैं।

आत्महत्या रोकथाम पर होगा विशेष सत्र

अधिवेशन के प्रथम दिन कोटा में पढ़ रहे कोचिंग विद्यार्थियों में होने वाली मानसिक समस्याओं एवं आत्महत्या की प्रवृत्ति को देखते हुए एक विशेष सत्र का आयोजन किया गया है।

इस सत्र में प्रधानाचार्य डॉ. विजय सरदाना, अग्रवाल न्युरोसाइक्रेट्री सेन्टर के वरिष्ट मनोचिकित्सक डॉ. एमएल अग्रवाल, मनोचिकित्सा विभाग के विभागाध्यक्ष डॉ. भरत सिंह शेखावत, डॉ. जुजर अली, डॉ. गौतम साह, डॉ. ब्रिगेडियर सलदाना, डॉ. राजीव सैनी, डॉ. सुप्रकाश चौधरी, [illegible] पति, डॉ. विनय कुमार, डॉ. जयदीप पाटिल, डॉ. ज्योति प्रकाश, डॉ. एमएसवीके राजू समेत कई विशेषज्ञ चिकित्सक, शिक्षा जगत से जुड़ी हस्तियाँ, कोचिंग के विद्यार्थी, मिडियाकर्मी तथा आमजन मिलकर कोचिंग विद्यार्थियों में होने वाली मानसिक बिमारियों एवं आत्महत्या की प्रवृति के रोकथाम के बारे में चर्चा करेंगें।

कोटा मेडिकल कॉलेज के 4 छात्र पढ़ेंगे शोध पत्र

अधिवेशन में औद्योगिक क्षेत्र से जुड़ी समस्याओं के विभिन्न पहलुओं पर डॉ. एमएसवीके राजू, डॉ. वासुदेव दास, डॉ. ब्रिगेडियर राजीव सैनी, डॉ. टीएसएस राव, डॉ. संदीप ग्रोवर समेत देश के अन्य प्रसिद्ध मनोचिकित्सक प्रकाश डालेंगे एवं नवीनतम जानकारी साझा करेंगे । कॉन्फ्रेंस में विभिन्न अवार्ड पेपर के लिए शोध पत्र भी पढ़े जाएंगे। कोटा मेडिकल कॉलेज के मनोरोग विभाग के पीजी छात्र डॉ. विकास ढाका चारुशिव अवार्ड श्रेणी में अपना शोध पत्र ''स्टडी ऑफ डिसेबिलिटी बिफोर एवं आफ्टर रेडियोथैरेपी अंमग हेड एंड नेक कैंसर पेशेंट रिसाइडिंग अराउड़ ऑर्गेनिक एटॉमिक पावर प्लांट'' पढ़ेंगे । इसी तरह डॉ. संध्या यादव लक्ष्मी शांति अवार्ड श्रेणी में अपना शोध पत्र ''स्ट्रेस एंड कोपीग स्ट्रेटजी अमंग कोचिंग एंड नॉन कोचिंग स्टूडेंट्स – ए कंपैरेटिव स्टडी'' पढ़ेगी। इसी तरह डॉ. विग्नेश अरुणा मदन अवार्ड श्रेणी में अपना शोध पत्र ''क्वालिटी ऑफ लाइफ इन अस्थमा पेशेंट इन इंडस्ट्रियल सिटी कोटा'' पढ़ेंगे। डॉ. विकास ढाका बेस्ट पोस्टर अवार्ड श्रेणी में भी अपना शोध पत्र ''बर्डन ऑन केयर गिवर ऑफ हेड एंड नेक कैंसर पेशेंट्स रिसाइडिंग अराउड एटॉमिक पावर प्लांट बिफोर एंड आफ्टर रेडियोथैरेपी'' पढ़ेंगे। यह सभी शोध पत्र डॉ. भरत सिंह शेखावत के निर्देशन में तैयार किए गए हैं। इसके अतिरिक्त मनोचिकित्सा विभाग के स्नातकोत्तर छात्र डॉ. चंदन भी अपना शोध पत्र ''कंपल्सिव इंटरनेट पोर्नोग्राफी यूज एंड मेंटल हेल्थ – क्रोस सेक्शनल स्टडी इन सैंपल ऑफ अंडर ग्रेजुएट स्टूडेंट इन ए मेडिकल कॉलेज नॉर्थ ईस्ट राजस्थान'' फ्री पेपर श्रेणी में पढ़ेंगे।

सकाळ

मातृभाषा अन् मुलांचा बौद्धिक विकास

२१ फेब्रुवारी हा जागतिक मातृभाषा दिन म्हणून सर्वत्र साजरा केला जातो. मुलांचा योग्य पद्धतीने बौद्धिक विकास होण्यासाठी त्यांना किमान प्राथमिक शिक्षण मातृभाषेतून मिळणे गरजेचे आहे. त्याचे महत्त्व सांगणारा हा लेख...

- डॉ. मधुरा घाटे,
मानसोपचार तज्ज्ञ,
भारती विद्यापीठ (मो. ८९९९२९१४५२)

→ जागतिक मातृभाषा दिन विशेष

तुम्ही महाभारतातली अभिमन्यूची गोष्ट ऐकली असेलच. तर, अभिमन्यूने आईच्या गर्भात असतानाच चक्रव्यूह कसा भेदायचा हे ऐकूनच शिकलेला होता. आजही बाळाच्या योग्य शारीरिक व बौद्धिक विकासासाठी गर्भसंस्कार केले जातात. लहान मुलांचा मेंदू हा एखाद्या स्पंजप्रमाणे असतो. अर्थात तो आजूबाजूच्या सर्व गोष्टी टिपून घेतो. घरी आणि आसपास जी भाषा बोलली जाते, ती भाषा मूल बोलायला शिकतात. बऱ्याच संशोधनातून हे सिद्ध झालं आहे की मुलाच्या बौद्धिक विकासात मातृभाषेचा महत्वाचा वाटा आहे. कारण, मातृभाषा ही मुलाच्या जीवनातला मोलाचा घटक असते, उदाहरणार्थ रोजच्या वापरातल्या वस्तूंची नावे, कृती आणि खाद्यपदार्थांची नावे बोली भाषेत असतात. अशावेळी मुलाची बोलीभाषा एक असताना जर दुसरी भाषा प्राथमिक शिक्षणात सुरवातीच्या दिवसात मुलांना शिकवली गेली तर मुलांच्या डोक्यात गोंधळ निर्माण होऊ शकतो. त्यामुळे शिक्षणात अडचणी निर्माण होऊ शकतात.

विविध देशांमध्ये झालेल्या प्रयोगातून जे शोधनिबंध प्रसिद्ध झाले त्यात एक गोष्ट प्रामुख्याने समोर आली ती म्हणजे इंग्रजी भाषेतून प्राथमिक शिक्षण घेणाऱ्या मुलांपेक्षा, मातृभाषेतून प्राथमिक शिक्षण घेणाऱ्या मुलांचा बौद्धिक विकास जास्त चांगल्या रितीने होतो. यातून एकच गोष्ट कळते ती म्हणजे, योग्य पद्धतीने बौद्धिक विकास होण्यासाठी किमान प्राथमिक शिक्षण मातृभाषेतून मिळणे गरजेचे आहे.

भारतात वेगवेगळ्या भागात वेगवेगळ्या भाषा बोलल्या जातात. तिथे बोलली जाणारी भाषा हे त्या भागातल्या संस्कृतीचे प्रतीक आहे. लहान मुलांना प्राथमिक शिक्षण मातृभाषेत देऊन, इतर भाषा वयाच्या योग्य टप्प्यात शिकवल्या तर त्यांचा बौद्धिक विकास योग्य रीतीने होईल. तसेच त्यांच्या सर्वांगीण विकासास मदत होईल!

Solapur, Solapur-Today
21/02/2023 Page No. 4